

Соціальні аспекти управління комунальною власністю

І.Б. Гуськова

Національна академія державного управління при Президентові України

Посилення уваги до проблем міського розвитку і усвідомлення потреби в створенні сучасних стратегій продиктоване, передусім, нерівномірністю цього процесу, а також слабкістю фінансової і ресурсної бази економіки більшості українських міст. Між тим, саме в містах мешкає більша частина населення України і від успішності їх соціально-економічного розвитку багато в чому залежать загальнодержавні показники рівня якості життя.

Одним з найважливіших ресурсів, які українські міста, згідно з чинним законодавством, можуть використати для досягнення різних тактичних і стратегічних цілей, – є комунальна власність (грошові кошти, рухоме і нерухоме майно, земля, природні ресурси тощо). Між тим, ефективне управління цією власністю в сучасних умовах інформаційного суспільства, що швидко розвивається, і великої кількості дестабілізуючих явищ, викликаних світовою фінансовою кризою, вимагає використання якісно нових, науково обґрунтованих підходів. У науковій літературі пропонуються декілька варіантів стратегій сучасного розвитку міст, які роблять акцент на різних напрямках діяльності місцевої влади (табл. 1).

Таблиця 1

Ключові напрями міської політики

<i>Напрями стратегії</i>	<i>Заходи, що реалізуються міською владою</i>
Розвиток підприємництва	Створення умов для залучення інвестицій, сприяння розвитку малих і середніх підприємств
Розвиток інновацій і наукомістких технологій	Створення технопарків і інших установ, сприяючих генерації нововведень, стимулювання їх застосування в економіці
Розвиток інфраструктури	Будівництво доріг, модернізація системи житлово-комунального господарства, розвиток транспортної сфери
Соціальний розвиток	Розвиток установ освіти і охорони здоров'я
Екологічний розвиток	Розвиток природоохоронних технологій, захист довкілля

Як видно з табл. 1, найважливішими векторами діяльності міської влади є соціальна, екологічна, економічна і інноваційна політики. У місцевій соціальній політиці головний орієнтир – поліпшення якості соціальних послуг, що надаються громадянам. Головний орієнтир місцевої екологічної політики – поліпшення якості довкілля шляхом зменшення її забруднення і створення для територіальної громади сприятливих для життя умов. Головний орієнтир місцевої економічної політики – створення належних умов для господарювання всіх економічних суб'єктів і збільшення на цій основі бюджетних і позабюджетних доходів, необхідних для вирішення нагальних завдань місцевого розвитку.

Між тим, варто відмітити, що усі перелічені вище напрями місцевої політики не реалізуються в чистому вигляді. Для кожного міста і періоду його

розвитку передбачається раціональне поєднання усіх наведених напрямків діяльності. При цьому, за будь-яких умов, в основі реалізації будь-якої стратегії завжди знаходитиметься знаходитися комунальна власність в усьому її різноманітті. Оскільки саме комунальна власність є тим ресурсом, акумулюючи і використовуючи який можна проводити ефективну економічну, соціальну, екологічну та інші політики.

Як доводить іноземний досвід [3], ефективне управління комунальною власністю можливо при виконанні міською владою наступних завдань:

- чіткому розмежуванні об'єктів державної і комунальної власності, складання чіткого переліку об'єктів, що належать територіальній громаді міста;
- проведення повної інвентаризації усіх об'єктів, що знаходяться в комунальній власності міста на предмет оцінки їх вартості, витрат на утримання, отримуваному від них прибутку тощо;
- класифікації об'єктів комунальної власності за ознаками, що визначають специфіку їх управління/ розпорядження, доходності/ збитковості;
- визначення основних напрямів, способів і механізмів використання власності для вирішення завдань, визначених в стратегії міського розвитку;
- розробці механізмів, спрямованих на підвищення ефективності управління і розпорядження комунальним майном з використанням усіх сучасних методів і фінансових інструментів;
- забезпечення належного контролю над використанням і збереженням майна, а також над діяльністю осіб, що залучаються до роботи в якості керівників об'єктів комунальної власності.

У цілому ж, сучасні принципи методології розвитку соціально-економічних стосунків в містах і особливостей їх реформування мають на увазі пріоритет комунікативного підходу [1]. Цей підхід передбачає не лише наявність розгалужених зв'язків між елементами системи управління міської економіки, але і активне підключення до процесу управління територіальної громади. Відзначимо, що Закон України про місцеве самоврядування гарантує територіальним громадам право володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і у своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування [2]. Між тим, сьогодні в Україні право на безпосереднє управління комунальною власністю не реалізується.

Безпосередню участь громадськості можливо забезпечити завдяки організації і формуванню інститутів громадських кураторів (спеціально делегованих представників територіальної громади, контролюючих використання комунальної власності), а також за допомогою зміни сприйняття у посадових осіб своєї ролі в цьому процесі. Їх завдання – максимально ефективно виконувати задачі, поставлені територіальною громадою по управлінню власністю і при цьому забезпечувати повну відкритість своєї діяльності. «Відкритість процесу управління» передбачає повноту, достовірність, доступність і гласність інформації про процес управління. Сутність відкритості управління комунальною власністю полягає в наступному. Вона, зокрема:

– дозволяє кожному представнику громади розуміти процес управління комунальною власністю і його результати, бачити на які цілі і наскільки ефективно витрачаються місцеві податки;

– створює умови для громадського обговорення і дозволяє реалізувати право громадськості на інформацію про процес управління комунальною власністю і урахування її точки зору в управлінських рішеннях по майну (пріоритети, розподіл ресурсів тощо);

– підвищує відповідальність міської влади за підготовку і реалізацію процесу управління муніципальною власністю, оскільки посилюється можливість контролю з боку громадськості за якістю рішень, що приймаються, та їх виконанням;

– є інструментом боротьби з корупцією;

– підвищує довіру населення до органів місцевого самоврядування, оскільки воно краще розуміють дії влади, що створює передумови для формування дійового соціального партнерства.

При цьому сутність відкритості процесу управління комунальною власністю визначається не лише доступністю інформації для громадськості. Відкритість є необхідною умовою громадської участі в процесах управління, але не достатнім.

Відкритість управління комунальною власністю, будучи інструментом розвитку демократичних основ, у свою чергу залежить від соціальної та політичної зрілості територіальної громади, тобто готовності і здатності мешканців міста здійснювати громадський контроль за процесом управління комунальною власністю і брати участь в ухваленні рішень з питань формування політики управління комунальним майном.

Виходячи з цього, можна відмітити, що відповідальність за підвищення ефективності управління комунальною власністю і як наслідок, за підвищення якості життя територіальної громади, залежить і від самих громадян, від їх бажання і здатності самоорганізовуватися і реалізовувати дане їм законом право на участь в процесах управління.

Література:

1. Біленчук П. Д. Соціальне партнерство та муніципальний розвиток: перші кроки / П. Д. Біленчук, П. С. Качур, В. В. Кравченко [та ін.] // Громадська організація "Товариство науковців по сприянню муніципальній реформі"; Асоціація міст України. – К. : Влад і Влада, 1999. – 198 с.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // ВВР України. – 1997. – 21 травня. – № 24. – Ст. 170.
3. Комов В. В. Стратегічний муніципальний менеджмент (інноваційний підхід до розвитку сучасного міста) / В. В. Комов, В. П. Корнійчук, К. Д. Хом'як. – К. : Денеб, 2005. – 40 с.
4. Протас В. М. Управління стратегічним розвитком міста / В. М. Протас // Актуальні проблеми державного управління. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", – 2009. – №2. – С.254 – 261.